Міжрегіональна Академія управління персоналом
Міжнародна Кадрова Академія
Конфедерація недержавних вищих закладів освіти України
Українсько-Азербайджанський інститут
соціальних наук і самоврядування Г. А. Алієва
Духовно-просвітницький Центр імені Святих Апостолів
ГО “Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління”

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА І ЦЕРКВА: ФІЛОСОФСЬКІ, ТЕОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ В ІНТЕРЕСАХ ЛЮДИНИ

Матеріали науково-практичної конференції
м. Київ, МАУП, 19 травня 2016 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

Редакційна колегія: *М. Н. Курко* (голова), д-р юрид. наук, проф.
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.
В. М. Воронін (відповідальний редактор), д-р іст. наук
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.
М. Л. Головко, д-р іст. наук, проф.
В. І. Литвиненко, д-р. юрид. наук, доц.
Ю. О. Мєлков, д-р філос. наук
Діонісій Мартишин, прот., д-р богосл. наук
Н. Б. Отрешко, д-р соціол. наук, проф.
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., доц.
Ю. П. Сурмін, д-р соціол. наук, проф.

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 5 від 25.05.16)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Українська держава і Церква: філософські, теологічні та практичні аспекти співпраці в інтересах людини: Матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, МАУП, 19 трав. 2016 р. — К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2016. — 240 с.

У пропонованому збірнику подано статті та тези учасників науково-практичної конференції, що охоплюють широку проблематику ролі Церкви у сучасній Україні та перспективи розвитку державно-церковних відносин.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться питаннями державно-церковних відносин.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2016
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2016

Бисенбаев Ф. К.
Феномен веры как предмет межрелигиозного диалога 125

Бочков П. В.
Краткий обзор новейших разделений в среде реформаторских неканонических юрисдикций в Украине..... 133

прот. Димитрій Гарчук
Катехізація та просвітництво в думках Блаженнішого Митрополита Володимира як фактор культурного збагачення українського суспільства..... 139

Гордієнко М. Г.
Церква перед викликами політичного екстремізму 145

Дікарєв О. І.
Еліта у лабіринті саду божественних пісень: до 500-річчя Іероніма Босха 153

Ковальчук А. Ю.
Конституційно-правові засади забезпечення духовної безпеки України 158

Костюк Т. О.
Політико-правові аспекти встановлення ефективної взаємодії держави, церкви і громадянського суспільства в Україні 161

Кущ Н. В.
Церква як ціннісний орієнтир людини (на прикладі роману "Собор" Олеся Гончара) 166

Медвідь Ф. М.
"Слово про Закон і Благодать" Митрополита Іларіона як визначна пам'ятка християнської думки 169

Нич Т. В.
Християнство і питання нації у релігійно-філософській концепції прот. С. Булгакова..... 188

Пальм Н. Д.
Религиоведение в системе гуманитарного образования украинского государства: проблемы и решения..... 192

Паращевін М. А.
Взаємодія релігійних організацій та держави: очікування і реальність..... 198

Табаков В. З.
Великоболгарские корни украинской христианской государственности 201

Утвенко В. В.
Роль держави в матеріальному забезпеченні православної церкви в Гетьманщині в другій половині XVII ст. 208

Чиркова О. А.
Боротьба за православну Церкву в Україні на межі XVI–XVII століть..... 211

Якухно І. І.
Науково-методологічні та теологічні аспекти співпраці держави і церкви у сфері освіти..... 218

Кобржицький В. В.
Північноамериканський досвід підготовки менеджерів з туризму з урахуванням релігійного чинника (проекція на українські реалії) 226

Петряєв О. С.
Свобода віросповідання перед лицем загроз та викликів ісламізації Європи..... 232

Кметик С. В.
Інноваційний аспект сучасної освіти як фактор суттєвого вдосконалення духовного розвитку особистості..... 236

В. В. КОБРЖИЦЬКИЙ
докт. філос. в гал. економ, УРІМБ МАУП

ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ З ТУРИЗМУ З УРАХУВАННЯМ РЕЛІГІЙНОГО ЧИННИКА (ПРОЕКЦІЯ НА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ)

Міжнародний туризм давно визнаний одним із чинників сучасної глобалізації. Динаміка його активного розвитку показує не лише значний потенціал цієї провідної сервісної галузі, але й зміни у самій структурі видів туризму [1].

Туризм є однією з найбільших у світі і найшвидше прогресуючих експортних галузей, забезпечуючи 9 % від світового ВВП, а також одне з одинадцяти робочих місць по всьому світу [2]. Дедалі більшу частку серед туристів іноземців складають "студенти", тобто люди, які мають потребу в освітньому туризмі.

Наявність у цій спільноті значної кількості українців могла б не хвилювати вітчизняних освітян, якби мова йшла про традиційне навчання іноземних мов за кордоном або навчання окремих молодих людей у Кембріджі, Оксфорді, Йелі, Стенфорді, Сорбонні, Массачусетському технологічному тощо. Але останніми роками простежується тенденція значного зростання кількості українських громадян серед студентства Польщі, Чехії, Німеччини, Франції, Голландії, РФ. Наші співвітчизники здобувають освіту, отримують дипломи закордонних університетів, і нерідко залишаються там же й на роботу. "Втеча мізків" є особливо серйозною з огляду на реалії нашого політичного, військового, економічного життя.

Слід відзначити, що помітно зросла кількість студентів українців, які навчаються за кордоном на факультетах туризму, готельної та ресторанної справи. Напевно, зарубіжні ВНЗ пропонують щось особливе та цікаве, що приваблює і наших співгромадян, адже стрімкий розвиток туризму в цілому світі ставить нові вимоги до майбутніх фахівців. У наш час ринок вимагає працівників, які не просто мають спеціальну освіту, а компетентних, здатних приймати професійні рішення, розв'язувати типові та нетипові завдання й проблеми, тим самим забезпечуючи високу якість обслуговування своїх споживачів.

Відтак, менеджери туризму повинні володіти не лише суто професійними знаннями й уміннями, мати навички роботи з клієнтами, які різняться не лише за своїм расовим чи національним походженням, матеріальним стано-

вищем, але й духовними цінностями, примноження яких нерідко є особливо важливою складовою частиною багатьох туристичних подорожей незалежно від їх основної мети.

Напевно, саме через цю важливу для багатьох людей обставину можна спостерігати значну кількість бажаючих шанобливо потрапити всередину храмів, оглянути їх із зовні, доторкнутися до сакральних витоків високого мистецтва всесвітньовідомих або невідомих майстрів, зрозуміти ті спонукальні мотиви, що управляли митцями тоді, коли вони натхненно працювали над втіленням священних образів чи просто оздоблювали архітектурні елементи культових споруд.

Зрозуміло, що успішна робота з такими клієнтами можлива лише за наявності певної підготовки та власного знання хоча б основ релігійних учень і віри тих народів, де туристичному менеджеру доводиться надавати послуги своїм клієнтам.

У цьому контексті доцільно звернути увагу на досвід США у підготовці менеджерів з туризму, оскільки саме американський менеджмент разом із наявною туристичною інфраструктурою забезпечує найбільші у світі доходи від міжнародного туризму попри те, що за кількістю іноземних гостей США помітно поступаються Франції та Іспанії [2].

Відомі три найважливіші аспекти підготовки фахівців для туризму:

1) фундаментальне навчання, що відповідає за отримання знань відповідно до навчального плану;

2) практичне навчання, що формує майстерність і розробляє навички, необхідні для певної спеціалізації;

3) особисті здібності фахівця, що відображають його особисті якості.

Система підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі США, як складова системи освіти країни, є сукупністю ВНЗ, котрі забезпечують фундаментальну наукову та професійно-практичну підготовку фахівців з туризму, здобуття студентами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх інтересів, удосконалення наукової та професійної підготовки.

Серед іншого, ця система включає ґрунтовне вивчення основ провідних світових релігій та моралі. Крім того передбачається ознайомлення із засадами релігій регіонального та національного значення, що можуть становити інтерес для майбутніх клієнтів. Сюди відносяться і вірування корінних мешканців Америки, і японський синтоїзм, і індуський індуїзм та ряд інших.

Система американської освіти в туризмі репрезентована великою кількістю інституцій. У США налічується близько 180 різних закладів, що здійснюють підготовку фахівців за напрямом “Туризм” і “Гостинність” [3].

Серед навчальних закладів, які формують структуру підготовки фахівців з туризму США, можна виокремити два типи закладів:

1) однопрофільні, що спеціалізуються виключно на підготовці фахівців для туризму;
2) багатопрофільні, що забезпечують підготовку фахівців для різних сфер господарювання, включаючи туризм.

Однопрофільних навчальних закладів лише два, в той час як до багатопрофільних навчальних закладів належать такі, що мають як багату історію діяльності, так і значний освітній досвід підготовки фахівців з високим рівнем професіоналізму — від працівників масових професій до управлінців, викладачів і вчених [4].

Основними в системі туристичної освіти в США є багатопрофільні навчальні заклади, до яких належать дворічні комунальні коледжі, чотирирічні коледжі та університети. При цьому провідна роль належить університетам.

В ряді американських університетів підготовка майбутніх фахівців проводиться за комбінованою програмою "Бакалавр–магістр", яка не передбачає написання дипломної роботи. Студент може одночасно здобути два ступені. Термін навчання за даними програмами 5 років. Це на рік менше, ніж традиційно встановлено — в усіх ВНЗ країни: підготовка бакалаврів здійснюється 4 роки, а магістрів — 2 роки. Необхідно зазначити, що кількість кредитів вже збільшено до 145, але це все одно на 12 кредитів менше від загальної кількості, передбаченої шестирічним терміном навчання [5].

Окремо слід відзначити, що у цьому разі студент подає заяву на навчання за комбінованою програмою "Бакалавр–магістр" не при вступі на перший курс, а наприкінці осіннього семестру третього року навчання. Безумовно, такий виважений підхід дозволяє студентам усвідомлено визначити власне професійне майбутнє після отримання основного масиву теоретичних знань і частково практичних навичок із обраного фаху.

Варто відзначити, що навчальну та виробничу практики американські ВНЗ фокусують на сучасних методах і формах організації праці в туристичних, готельних і суміжних їм підприємствах (переважно малих і середніх), формування у студентів звички та професійної культури прийняття управлінських рішень під час виконання конкретних робочих завдань у реальних умовах туристичного чи іншого підприємства, виховання потреби до постійного поглиблення знань шляхом їх систематичного оновлення з подальшим творчим використанням у практичній діяльності. Для цього особливого значення набуває здобута у процесі навчання теоретична основа знань, професійних умінь і навичок майбутніх фахівців. Таким чином, спостерігається реалізація принципу тісного взаємозв'язку теорії та практики, що сприяє покращенню підготовки майбутніх менеджерів з туризму [6].

Особливе значення для підготовки менеджерів з туризму в США має Корнелльський університет, який закінчили 41 лауреат Нобелівської премії. Зараз там навчаються понад 14000 студентів і майже 7000 аспірантів з усіх 50 штатів і 122 країн світу [7].

Для аспірантів у Корнеллі розроблено програми підготовки докторів філософії для студентів, які планують у майбутньому займатися дослідною та викладацькою діяльністю. Передбачено, що після зарахування на навчання студентом або аспірантом обирається тема дослідження та керівники із числа викладачів кафедри. Два керівники передбачено для майбутнього магістра і три — для доктора філософії. Здобувачі ступенів поглиблюють знання

з готельного менеджменту, вивчають методологію дослідження, набувають управлінських та педагогічних навичок.

Зараз у США близько 30 університетів надають освітні послуги за напрямом "Туризм" на рівні післядипломної освіти — докторантури. Слід зауважити, що загальна кількість програм підготовки докторів філософії з туризму у світі була невеликою наприкінці XX століття. Позитивні зміни спостерігалися тільки в американських університетах. Там було значно збільшено спектр програм підготовки докторів філософії за такими напрямами, як освіта, рекреація, планування регіонального розвитку, туризм і гостинність.

Зараз університети США об'єднуються, розробляють нові освітні проекти та практикують підготовку фахівців суміжних галузей за одним навчальним планом із метою забезпечення студентам можливості здобути дві спеціальності, що в умовах інтеграції стає незаперечною перевагою молодих фахівців. Підтвердженням цього може послужити партнерство школи Корнельського університету з Кулінарним інститутом Америки. В результаті тісної співпраці, студенти, закінчивши навчання, отримують ступінь бакалавра з готельного менеджменту та диплом із кулінарного мистецтва [7].

Зрозуміло, що кожна країна розробляє свою власну систему туристичної освіти, яка б відповідала вимогам сучасності або імплементує у себе відому та апробовану іноземну систему підготовки туристичних менеджерів, чого можна було б очікувати від Канади з огляду на її сусідство та особливо тісні зв'язки із США.

Але, виходячи з того, що туризм завжди відігравав важливу роль в її економіці (протягом століть люди відвідують цю другу в світі за величиною території прекрасну країну), Канада піднесла туризм до рівня мистецтва. Багато навчальних закладів країни спеціалізуються на підготовці фахівців до кар'єри в туризмі. Коледжі та університети Канади, враховуючи зростаючу потребу у високо кваліфікованих співробітниках, розробили широкий спектр програм від базової підготовки до післядипломного навчання. А стажування в Канаді відповідає найвищим міжнародним стандартам. Навчання часто поєднує в собі європейські та міжнародні традиції якості обслуговування з північноамериканськими моделями та використанням передових сучасних освітніх технологій [7].

Вища освіта за туристичними спеціальностями здійснюється у двох десятках університетах і коледжах Канади, переважно в провінціях Онтаріо та Британська Колумбія. Наявна в Канаді туристична освіта пропонує як короткі програми, що можуть тривати 10–40 тижнів, моделі навчання в коледжі, що можуть тривати до одного, двох чи трьох років, так і отримання диплому після чотирьох років навчання відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр", а також можливість отримання вчених ступенів у галузі туризму. Більшість програм, що пропонуються канадськими коледжами, спрямовані на практичну підготовку майбутніх фахівців туристичної галузі.

Тісне поєднання теорії з практикою — основна риса навчання туризму та гостинності. Багато канадських шкіл працюють на базі діючих готелів, що дає

змогу щодня всі теоретичні знання, отримані на заняттях, одразу ж застосувати на практиці. Крім того, навчальними програмами передбачені обов'язкові оплачувані стажування. Експерти підрахували, що кожен турист забезпечує роботою мінімум 10 осіб: це туроператори, інструктори з туризму, різного роду перевізники, персонал готелів, працівники сфери громадського харчування, екскурсоводи та працівники музеїв, продавці сувенірів, перекладачі та ін.

Виходячи з потреб сучасного ринку праці, ВНЗ Канади розробили одні із самих престижних та водночас інноваційних навчальних програм з туристичного менеджменту.

Крім класичних програм, студенти в Канаді вивчають також і незвичайні курси, що викладаються дуже рідко або не викладаються взагалі в інших країнах. Наприклад, це "Пригодницький туризм", "Паспортний режим у подорожах", "Туристичний гід", "Клубний менеджмент", курси бортпровідників тощо. Існує ще багато цікавих суміжних спеціальностей по окремих видам відпочинку — організація розваг на круїзному лайнері чи менеджмент гольф-клуба. Курси з екстремального туризму включають у зміст програм курси провідників, в тому числі курси з рафтингу (спуску по гірських ріках на плотах, катамаранах, каное), альпінізму, велоспорту, а також курси з першої медичної допомоги [8].

Безперечно, на увагу освітніх закладів України заслуговує американська підготовка фахівців комбінованого освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр–магістр", підходи до індивідуалізації процесу навчання та забезпечення можливості здобуття подвійної кваліфікації. До перспективних напрямів подальших досліджень американського досвіду підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі вважаємо за доцільне віднести: вивчення організаційно-методичного забезпечення підготовки фахівців комбінованого освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр–магістр" у системі освіти в туризмі та спектр напрямів спеціалізації як результат суспільного попиту на фахівців на ринку праці.

Система освіти в туризмі США базується на принципі індивідуалізації навчання, який передбачає врахування особливостей кожного студента та закріплення за ним права вибору навчальних предметів та семестру для їх вивчення, кількості кредито-годин, формування індивідуальних планів підготовки чи напрямів спеціалізації. Всі студенти американських університетів, починаючи з третього курсу, займаються за спеціально складеними планами, які формуються на основі співвідношення обов'язкових та елективних дисциплін. Ця обставина зумовлена американським способом життя і є особливо цікавою відмінною ознакою системи освіти в США.

До перспективних напрямів подальших досліджень американського досвіду підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі вважаємо за доцільне віднести: вивчення організаційно-методичного забезпечення підготовки фахівців комбінованого освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр–магістр" у системі освіти в туризмі та спектр напрямів спеціалізації як результат суспільного попиту на фахівців на ринку праці.

Література

1. *Кобржицький В. В., Ткачук С. В.* Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку міжнародного туризму // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 9. — С. 50–54.
2. *UNWTO* Statistics [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.statistics.unwto.org/content/
3. *Hudson S.* An International Handbook of Tourism Education / S. Hudson. — New York: Elsevier Ltd., 2005. — 238 p.
4. *The Travel* Institute of the Pacific [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.universities.com/edu/Travel_Institute_of_the_Pacific.html
5. *The George* Washington University [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gwutourism.org/
6. *The Travel* Academy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.thetravelacademy.com/
7. *Association* of American Colleges and Universities [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.aaciuorg/templeton/ index.cfm
8. *Освіта* за кордоном [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://simplex.in.ua/articles/20-best-hm